

VÝROBA TRADIČNÍ TUPESKÉ KERAMIKY V SOUČASNOSTI

Marta Kondrová, Olga Floriánová, Slovácké muzeum, Uherské Hradiště

Výroba keramiky v Tupesích na Uherskohradištsku doznala po roce 1989 značných změn. V souvislosti s poklesem zájmu o tradiční majoliku a zrušením dílen Lidové tvorby zanikla organizovaná podoba produkce tupeské fajánsi. Nové podmínky vytvořily prostor pro samostatně pracující výrobce, kteří navazují na tradice tupeské keramiky.

O těžkých počátcích výroby fajánsi v Tupesích již byla napsána řada pojednání v odborném tisku i regionálních tiskovinách.¹ Od roku 1989 došlo ve výrobě keramiky na Uherskohradištsku k řadě zásadních změn. V této době zanikly zejména dvě nejvýznamnější instituce – *Lidová tvorba* a *ÚLUV*, které po dlouhá desetiletí ovlivňovaly směr vývoje keramické výroby nejen v tomto regionu.²

Keramická výroba má v oblasti Uherskohradištska velmi starou tradici. Mezi obce, kde máme ve druhé polovině 19. století doloženu hrnčířskou výrobu patří Napajedla, Halenkovice, Modrá, Tupesy, Jalubí, Traplice, Buchlovice, Březolupy či Místřice.³ V Tupesích, kde se v několika lokalitách těžila vhodná hlína, pracovalo několik hrnčířských rodin. Vyráběla se zde především černá *zakuřovaná* hrncina. Znalost její výroby se předávala v rodinách Vlčků a Petrášů z otce na syna.⁴ S výrobou fajánsi zde začal Jaroslav Ůředníček, majitel místní cihelny a původní profesí strojař, po absolvování keramického kurzu v roce 1914. Jeho dílna, zaměstnávající především členy početné rodiny, pracovala do roku 1947, kdy zanikla. Ve výrobě majoliky však pokračovala dílna jeho syna Oldřicha Ůředníčka, založená v roce 1936, která byla v roce 1948 zestátněna a zařazena do družstva Moravská ústředna v Brně. Od roku 1953 přešla tato dílna pod družstvo Lidová Tvorba v Uherském Brodě. Rozšiřování výroby ukázalo v 70. letech nutnost vybudovat novou provozovnu, která byla otevřena v roce 1975.

V Lidové tvorbě se za dobu její existence vyučila řada *kruhařů* i *maléřeček* a získali zde cennou praxi pod vedením zkušených mistrů.⁵ Na začátku 90. let 20. století, v souvislosti s všeobecným poklesem výroby, bylo rozhodnuto o prodeji keramické provozovny v Tupesích. Keramická dílna byla přejmenována na Dekor a ještě určitou dobu pracovala, přičemž se zaměřila na vývoz zboží do zahraničí, zejména Itálie. Vývozu byla přizpůsobena také výroba zaměřená na stolní nádobí s plasticky i barevně provedenými motivy ovoce, zejména citrusových plodů. Během 90. let výroba keramiky v této provozovně upadala, většina bývalých zaměstnanců byla nucena z existenčních důvodů odejít. Řada z nich si zařídila vlastní dílny doma, kde pokračují ve výrobě tradiční majoliky nebo se zaměřují na výrobu pro trh. Značný počet *kruhařů* točí v současné době nádobí pro více keramických dílen a pracuje na vlastní živnostenský list, buď doma, nebo dochází podle potřeby keramiků přímo do jejich dílen.

V této studii chceme přinést přehled keramických dílen, které v současné době pracují na Uherskohradištsku⁶, pokračují ve výrobě *tupeské fajánsi*, a zachovávají tradiční ornamentiku i barevnost dekoru a technologické postupy. Řada keramiků se po odchodu z provozovny Lidové tvorby přiklonila k vlastní autorské výrobě převážně užitkového nádobí. Někteří z nich změnili i zpracovávaný materiál a z barevné majoliky přešli na kameninu. Keramiky k tomu částečně nutila také ekonomická situace a požadavky trhu, na kterém na počátku 90. let rapidně klesal zájem o *původní* tupeskou tvorbu. V současné době se pomalu zájem o barevnou i modře dekorovanou fajáns květinových vzorů znovu obnovuje, přičemž zájemci o tento druh zboží dojíždí přímo do keramických dílen, nebo keramikové prodávají své výrobky prostřednictvím prodejen s upomínkovým zbožím. Častým způsobem prodeje

zboží je také účast na jarmarcích lidových řemesel na Moravě, v Čechách i na Slovensku. Zvláště oblíbené jsou trhy úzce zaměřené na keramiku v Berouně, Kunštátu, Rožnově pod Radhoštěm nebo slovenském Pezinku, které dávají možnost porovnání tvorby výrobců, vzájemného setkávání, výměny zkušeností a navázání nových obchodních kontaktů.

Alena Borská se svými výrobky. Foto R. Habarová, 2005.

Alena Borská (* 1933, Tupesy)

Alena Borská, rozená Úředníčková, je dcerou vynikajícího keramika Oldřicha Úředníčka a vnučkou Jaroslava Úředníčka, zakladatele tradice výroby majoliky v Tupesích. Rodinné prostředí ji předurčilo k zájmu o keramickou tvorbu. Téměř celý svůj profesní život působila v dílnách Lidové tvorby v Tupesích, kam přišla v 50. letech 20. století a pracovala zde až do důchodového věku. Věnovala se především výrobě tradiční majoliky tvořené z forem a malbě na keramiku. Po odchodu na penzi si založila malou dílnu v rodinném domě v Tupesích, v níž dosud tvoří zvláště majolikové kroupky, obvykle figurálně a barevně pojaté. Její výrobky mají svůj osobitý rukopis a vyznačují se výborným řemeslným zpracováním. Při dekorování vychází z tradičních motivů a barevnosti a její kroupky s motivy ukřižovaného Krista, sv. Veroniky, či sv. Jana jsou věrnými kopiemi původních vzorů.

Figurální tvorba Dany Červenkové. Foto M. Kondrová, 2006.

Dana Červenková (* 1960, Boršice)

Jednou z keramiček, které pracují samostatně ve své dílně je i Dana Červenková. Již od dětství ji zajímaly ruční práce a výtvarný talent ji na Základní škole přivedl do keramického kroužku vedeného Ludvíkem Úředníčkem. V roce 1975 nastoupila jako patnáctiletá do učení v nově otevřené provozovně družstva Lidová tvorba.⁷ Zde získala praxi u vynikajících mistrů ve svém oboru – kruhaře Jaroslava Petráše, malířky Blanky Füllepové a modelářky Josefy Loučkové. V Lidové tvorbě pracovala v letech 1978–1995. Již v roce 1991 si zbudovala malou dílničku v zahradě svého rodinného domku v Boršicích u Buchlovic, kde tvořila zpočátku jen ve volném čase. V roce 1995 odešla z rozpadající se Lidové tvorby a zcela se osamostatnila.

V sortimentu výrobků Dany Červenkové nechybí hrníčky, džbánky či zvonky s modrým i barevným květinovým dekorem,

i ozdobným vyřezáváním. Specifické je v jejím případě dekorování výrobků krojovanými postavami. V posledních letech se stále více věnuje modelování drobných figurálních plastik. Tento zájem ji provázel již v době jejího působení v Lidové tvorbě, kde získávala praktické znalosti od mistryně figurální výroby Josefy Loučkové. Dana Červenková vytváří především krojované panenky a panáčky, často v podobě zvonků, i betlémy v bílém, modrobílém a barevném provedení. Je členkou Sdružení lidových řemeslníků a výrobců České republiky, své výrobky prodává nejčastěji na tradičních jarmarcích a lze je zakoupit i přímo v její dílně.

Zuzana Hartlová (* 1956, Tupesy)

Mezi přímé pokračovatele rodu Úředníčků, zakladatelů tradice tupeské keramiky patří mimo další i Zuzana Hartlová. Vnučka Oldřicha Úředníčka a pravnučka Jaroslava Úředníčka, vyrůstala od dětství v prostředí keramické výroby. Často navštěvovala dílnu Lidové tvorby, ve které pracovala i její maminka Jiřina, rozená Úředníčková a tatínek Ladislav Hartl byl jejím dlouholetým vedoucím. Sama Zuzana Hartlová se v družstvu Lidová tvorba vyučila v oboru umělecký keramik u mistrů Jaroslava Petráše a Blanky Füllepové (1971–1974). Zájem o obor dále rozvíjela v letech 1974–1978 při studiu na Střední umělecko průmyslové škole v Uherském Hradišti pod vedením Stanislava Mikuláščíka a Jiřího Vlacha. Od roku 1978 byla zaměstnána v tupeské Lidové tvorbě jako malířka keramiky. Cit pro barevnost a precizní práce při dekorování tupeských výrobků ji přivedly na post mistrové malírny, který zastávala až do svého odchodu v roce 1998. V té době se osamostatnila a zařídila vlastní dílnu v rodinném domě v Tupesích č. 304.

Také v současnosti se věnuje výhradně výrobě dekorační majoliky v sortimentu tradičních tvarů a dekorů. Kromě džbánek, talířků či kořenek vyrábí i náročnější prolamované talíře nebo džbánek s cechovním motivem, čutyry, misky, svícný apod. Celý technologický

Zuzana Hartlová s replikou erbovního talíře. Foto O. Floriánová, 2006.

proces výroby zastává Zuzana Hartlová sama od točení nádob, přes polévání a malbu až po vypálení v menších válcovitých pecích. Její výrobky se vyznačují jak harmonií tvaru, tak sladěnou barevností a precizním provedením malby dekoru. Její výrobky s tradičními tupeskými dekory růží, kopretin či chrp se při zachování tradiční barevnosti, ornamentiky i výrobních postupů řadí mezi nejlepší současnou tupeskou produkci.

Marcela Hudcová (* 1956, Zlechov)

Další pokračovatelkou výroby tupeské fajánsi je Marcela Hudcová, která se v tomto oboru pohybuje již více než třicet pět let. Stejně jako mnoho dalších se vyučila v keramických dílnách Lidové tvorby v Tupesích, kde zůstala po vyučení pracovat až do roku 1992. Vzhledem k tehdejší těžké situaci v privatizované provozovně se rozhodla spolu se dvěma dalšími kolegy Ivanem Vojtěškem a Radovanem Churým odejít. Společně založili v sousedním Zlechově vlastní keramickou dílnu *Art Ware*. Jejich produkce byla zaměřena výhradně na tupeskou majoliku s původním květinovým dekorem a barevností. Široký sortiment jejich výrobků zaceloval v té době díru na trhu s tupeskou keramikou, protože původní Lidová tvorba se tehdy orientovala na jiný druh nádobí určený pro vývoz.

Marcela Hudcová s replikou džbánu hrnčářského cechu. Foto O. Floriánová, 2006.

Společná dílna *Art Ware* pracovala až do konce roku 2005, kdy se rozhodli společníci osamostatnit a stejně jako Marcela Hudcová si v současné době budují nové keramické dílny. Také v budoucnu by se chtěla zaměřit na tupeskou malovanou keramiku. V dokončované dílně hodlá pracovat spolu se synem Petrem, který je absolventem Školy uměleckých řemesel v Luhačovicích v oboru keramiky.

Radovan Churý (* 1960, Zlechov)

Radovana Churého přivedla k zájmu o keramickou výrobu práce jeho maminky Ludmily Churé, která pracovala v keramických dílnách Lidové tvorby v Tupesích. Již na Základní škole

navštěvoval keramický kroužek v tehdejší Lidové škole umění. Profesionálním keramikem se pak vyučil v Lidové tvorbě v Tupesích, kde pracoval v pozdějších letech také jako mistr až do roku 1991. V letech 1992–2005 působil jako společník ve zlechovském Art Ware. Od začátku roku 2006 kdy se provozovna rozdělila pracuje na dobudování vlastní dílny, a zároveň pokračuje v produkci tupeské keramiky tradičních dekorů. V rodinné dílně pracuje v současné době s manželkou Arankou Churou, rozenou Zálešákovou, která se rovněž vyučila v Lidové tvorbě v Tupesích.

Jiří Kalabis – keramická dílna *Juuráááj* (* 1961, Tupesy)

Již více než deset let se věnuje práci v oboru keramiky Jiří Kalabis. Od roku 1994 se datuje jeho spolupráce s Denisou Chvátalovou, se kterou tvořil v *Keramice Denisa*. Zde se věnoval zejména malování a vytváření nových vzorů moderní majoliky. Během roku 2004 se ve spolupráci s Obecním úřadem Tupesy zasadili oba představitelé Keramiky Denisa o znovuoobnovení Muzea tupeské keramiky. Za odborné spolupráce Slováckého muzea v Uherském Hradišti se podařilo opět zpřístupnit původní obydlí hrnčíře ve stavení č. p. 118

Jiří Kalabis v prostorách prodejny Muzea tupeské keramiky. Foto M. Kondrová, 2006.

a vytvořit zde také novou expozici mapující tradici výroby keramiky v Tupesích. V zadním traktu *Muzea tupeské keramiky* jsou umístěny keramické dílny s malou prodejnou, kde pracuje zhruba sedm zaměstnanců. Navíc sem docházejí na praxi také studenti oboru uměleckořemeslné zpracování keramiky na Střední odborné škole v Luhačovicích. Původně pracovaly dílny pod hlavičkou keramiky *Denisa*, od začátku roku 2006 pak samostatně jako keramická dílna *Juuráááj*. Provozovna se zaměřuje především z existenčních důvodů více na produkci majoliky s moderními dekory a osobitou barevností podle vlastních návrhů. V sortimentu výroby převažují hrníčky, čajové a kávové servisy a talíře. Menší část produkce tvoří majolika s tradičními tupeskými vzory a repliky habánských fajánsí, neboť zájem o tradiční keramické výrobky po roce 1989 značně klesl. V současnosti však

dílna zaznamenává trend pomalu se zvyšujícího zájmu o tradiční zboží a Jiří Kalabis plánuje v budoucnu zvyšovat podíl výrobků s tupeskými a habánskými motivy na úkor moderní produkce.

Dílna je přístupná také návštěvníkům Muzea tupeské keramiky, umožňuje exkurze a zájemcům také možnost vyzkoušet si práci za hrnčířským kruhem.

Josefa Loučková (* 1932, Tupesy)

Josefa Loučková se po celý svůj život věnuje s láskou tvorbě tradiční keramiky. Rodačka z Tupes nastoupila do učení ke keramikovi Oldřichu Úředníčkovi. Ve starých dílnách získala znalosti o keramické tvorbě a osvojila si práci s hlinou. Vyučila se jako *kruhařka*, a pracovala zde spolu s dalšími členy rodiny Úředníckovy – Ludvíkem, Irenou (provdanou Hartlovou, jejíž muž provozovnu vedl) a Alenou (provdanou Borskou). V roce 1975 se pak dílna známá již pod názvem Lidová tvorba Tupesy přestěhovala do nových větších prostor. Zde pracovala Josefa Loučková až do důchodového věku.

Josefa Loučková a její žačka Dana Červenková. Foto M. Kondrová, 2006.

Josefa Loučková se v Lidové tvorbě seznámila s výrobou replik archeologických vykopávek – pravěké keramiky a tradiční habánské keramiky, které se vyráběly v 60. letech 20. století pro potřeby školního vyučování. Spolu s Ludkem Úředníčkem začali modelovat figurky a později i kompozice betlémů. Velký zájem na tehdejšímu trhu byl i o jejich keramické krojované panenky. Figurální práce se tak staly základem tvorby Josefy Loučkové, kterým se věnuje dosud. Výrobky si osvojila charakteristický rukopis ztvárnění hliněných figurek. Je pro ni typická vysoká řemeslná úroveň provedení se smyslem pro pečlivé propracování detailů. V současné době již modeluje Josefa Loučková figurky a betlémy pouze pro dílny svých žáků a přátel a sama označuje tuto tvorbu jako celoživotního koníčka.

Figurální tvorba Josefy Loučkové znázorňuje Danu Červenkovou na trhu při prodeji keramiky. Foto M. Kondrová, 2005.

Majolika s tradičními a inovovanými vzory Hany Šubrtové. Foto M. Kondrová, 2006.

Hana Šubrtová dekoruje talířek květinovým motivem. Foto M. Kondrová, 2006.

Hana Šubrtová (* 1965, Břestek)

Zájem o výtvarnou tvorbu provázal Hanu Šubrtovou, rozenou Černou, již od dětství. Zpočátku navštěvovala keramický kroužek v Lidové škole umění v Uherském Hradišti. Vztah k výtvarné tvorbě, zvláště keramice, byl motivován také prací její tety Josefy Loučkové (* 1932) ze Zlechova. Jako mnozí další se Hana Šubrtová vyučila malířkou keramiky v Lidové tvorbě.

Jejími mistrovými byly skvělé keramičky Blanka Füllepová a Zuzana Hartlová. V malírně pracovala od roku 1980, s přestávkami dvou mateřských dovolených až do roku 2000, kdy se dílny bývalé Lidové tvorby, respektive Dekoru definitivně rozpadají. Následujících pět let působila jako malířka majoliky v dílně manželů Vaculových v Tupesích, pracující pod značkou KEVA. Na začátku roku 2006 si začala budovat vlastní samostatnou dílničku v suterénu rodinného domu v Břestku.

Nádoby si nechává točit u jednoho z kruhařů pracujících pro více keramiků – Jiřího Dudeška. Sama se zaměřuje na malování květinových vzorů v barevném i modrém provedení. Při práci vychází z tradiční ornamentiky, ráda však vzory doplňuje podle své fantazie, experimentuje i s kombinací barev (např. zelené a červené), avšak za použití tradičních motivů.

Libor Tichý. Foto M. Kondrová, 2006.

Libor Tichý – *Tupeská keramika* (* 1961, Tupesy)

Libor Tichý pochází z rodiny, která měla k výtvarné tvorbě velmi blízko. Jeho bratr, Oldřich Tichý, se stal akademickým malířem. Libor vystudoval Školu uměleckých řemesel v Praze, obor keramik. Původem je Libor Tichý ze Zlína, a zde si také založil svou první samostatnou dílnu. Zprvu se zabýval současnou užitkovou majolikou, především v jednobarevném bílém provedení. V roce 2002 odkoupil od jejího tehdejšího majitele Stanislava Drápely budovu bývalých dílen Lidové tvorby, později Dekoru v Tupesích, kde působí dosud. Jeho zájem vzbudila tradiční malovaná keramika a habánská majolika, která se zde původně vyráběla. Na tuto tradici se snaží Libor Tichý svou produkcí navazovat. Sortiment zboží jeho dílny tedy představuje zejména tupeská malovaná majolika a vzory habánské keramiky, které doplňují současné tvary užitkové

Majolika z dílny Josefa Tichého. Foto M. Kondrová, 2006.

Výrobky keramické dílny KEVA se vyznačují dokonalostí jemného až krajkového řezu. Foto O. Floriánová, 2006.

keramiky v jednobarevném provedení. Prodejna nabízí široký výběr řemeslně velmi dobře provedeného zboží.

Kromě výroby keramiky se zde rovněž zpracovává hlína a připravuje bílá a transparentní glazura, tyto základní suroviny pro práci keramiků sem mnozí z nich jezdí z širokého okolí nakupovat. Dílna poskytuje také zázemí pro tvorbu mnoha studentům keramického oboru z umělecky zaměřených škol. Provozovna umožňuje případným zájemcům, například školám, hromadným zájezdům i jiným, odborné exkurze i s možností ukázky práce v dílnách. Majitel předpokládá dílnu více otevřít veřejnosti a umožnit návštěvníckým skupinám nejen seznámení s tradiční tvorbou tupeské keramiky, ale i formou jakýchsi workshopů umožnit zájemcům zkusit si vlastnoručně práci s hlínou – modelování, točení na kruhu, malování keramiky a další.

Věroslava Vaculová v prostorách dílny KEVA. Foto O. Floriánová, 2006.

pod názvem *ÚTK Keva* (Úředníčkova tradiční keramika). V dílně pracuje i několik dalších zaměstnanců. V organizačních záležitostech pomáhal keramičce její manžel Alois Vacula, který původní domek s dílnou přestavěl a zmodernizoval.

Široký sortiment výrobků – džbánek, talířků, hrníčku, váziček, *čepáků* na vodu, svícňů, zvonečků apod. – navazuje na rodinnou tradici výroby majolikové keramiky. Ve výrobě nyní převažuje modrý dekor; objevuje se i nové tvarosloví – například netradiční až krajkově jemné vyřezávání, které vnesla do produkce dílny dcera Irena Dosoudilová. Výrobky Věroslavy Vaculové jsou známé v širokém okolí, dokonce i v zahraničí.

Ivan Vojtěšek (* 1966, Zlechov)

Ivan Vojtěšek je původní profesí vyučený stavař a pracoval jako vedoucí sdružené stavební provozovny obcí Zlechov a Tupesy. Po rozdělení obcí na samostatné celky dostal nabídku pracovat v Tupesích jako vedoucí keramické dílny zřizované MNV v Tupesích. Provozovna byla umístěna v zadním traktu památky lidového stavitelství č. p. 118. Myšlenka založit *Památník tupeské keramiky* vzešla původně z podnětu školské a kulturní komise MNV v Tupesích na přelomu 70. a 80. let 20. století. U zrodu tohoto muzea a keramické provozovny stál dlouholetý vedoucí dílen Lidové tvorby Ladislav Hartl. Dílny při Památníku tupeské keramiky začaly pracovat v roce 1983.⁸ Zde se Ivan Vojtěšek seznámil s výrobou

Věroslava Vaculová – KEVA (* 1933, Tupesy)

Věroslava Vaculová je vnučkou Jaroslava Úředníčka, který brzy po první světové válce založil keramikou dílnu v Tupesích, a dcerou jeho syna Antonína. Ze dvou manželství měl Jaroslav Úředníček celkem dvacet dva dětí, z nichž mnohé pokračovaly v rodinné tradici, především synové Oldřich, Antonín a Svatopluk a později i vnukové a vnučky. Z této početné rodiny tak vzešel velký počet vynikajících keramiků či malířek keramiky, mnozí z nich byli oceněni titulem *Mistr lidové umělecké výroby*. Patří mezi ně i Věroslava Vaculová, která měla již od dětství ke keramice velmi blízký vztah. Vyučila se u otce, Antonína Úředníčka, a pracovala až do počátku 90. let 20. století v Lidové tvorbě. Po odchodu z Lidové tvorby si doma otevřela vlastní dílnu

Josef Vojtěšek. Foto O. Floriánová, 2006.

tradiční malované tupeské keramiky. Ve *Skanzenu* v Tupesích, jak se všeobecně muzeu a provozovně MNV říkalo, působil v letech 1990 až 1992, kdy založil spolu s Marcelou Hudcovou a Radovanem Churým novou provozovnu. Dílna pracovala pod názvem Art Ware a Ivan Vojtěšek se v ní staral především o organizační stránku provozu a zajištění odbytu. Produkce dílny byla založena na výrobě tradiční tupeské keramiky, kterou jen z menší části doplňoval sortiment užitkové keramiky. Počet zaměstnanců zde pracujících se pohyboval od sedmi keramiků na počátku existence dílny, přes dvacet v době největšího rozmachu až po pokles na deset zaměstnanců ke konci její činnosti v roce 2005. V roce 2006 založil ve Zlechově Ivan Vojtěšek vlastní dílnu, v níž rovněž zůstává věrný výrobě tradiční tupeské majoliky. Sortiment zboží představující talíře, hrníčky, vazy, džbánky i figurální tvorbu v ní hotoví pět keramiků – malířky a kruhař.

Zde uvedení výrobci, respektive keramické dílny zdaleka nepostihují celkový obraz výroby keramiky na území bývalého okresu Uherské Hradiště.¹⁰ Zde jsme se zaměřili na ty výrobce, kteří se výhradně či zčásti specializují na tradiční malovanou tupeskou fajáns. V tomto ohledu je třeba podotknout, že většina z keramiků využívá znalosti technologie výroby získané v dílnách Lidové tvorby, případně Drobné provozovny místního hospodářství MNV v Tupesích. Během 90. let 20. století kdy ustává výroba v dílnách Lidové tvorby a zanikají prodejny Krásné jizby prakticky zmizela tupeská keramika z trhu. Částečně to bylo dáno i malou poptávkou, a většina

Dekorování figurek v dílně Josefa Vojtěška. Foto O. Floriánová, 2006.

z keramických tvůrců, kteří začínali samostatně podnikat se proto orientovala na vlastní autorskou produkci. Původní keramice se ve větší míře věnovala prakticky pouze dílna Art Ware ve Zlechově a dílna KEVA v Tupesích. V současné době kdy začíná zájem o tupeskou majoliku narůstat, se podařilo zachytit a zdokumentovat výrobu v uvedených devíti keramických dílnách. Ty vesměs zachovávají vysokou míru kvality vyhotovených výrobků po technické stránce i pokud se týká malby dekoru. Dá se tedy říci, že tradiční výroba majoliky v Tupesích má své hodnotné nositele i v současné době. Otázkou zůstává její budoucnost. Současně s dílnami Lidové tvorby a se zánikem Školy uměleckých řemesel přestal fungovat systém odborné výuky a zaniklo školící středisko s vysoce kvalifikovanými mistry svého oboru. Určitým nástupcem je v tomto směru Střední odborné učiliště v Luhačovicích, odkud dojíždí řada studentů na praxi např. do dílen Muzea tupeské keramiky. Většina mladých absolventů má však zájem především o vlastní autorskou tvorbu. Možným řešením je příklad Marcely Hudcové, která začíná pracovat v nově budované dílně se svým synem a vrací se tak v podstatě k modelu „Úředníčkovského“ rodinného podniku. Je proto předmětem zamyšlení, kam se bude ubírat cesta tupeské majoliky až přestane pracovat současná generace keramiků, vyškolených ještě v Lidové tvorbě.

Poznámky:

- 1 J a n č á ř, J.: *Lidová keramika na Slovácku od počátku 20. století*. ČL 52, 1965, s. 25–33.
J a n č á ř, J.: *Slovácké fajánse*. NA 20, 1983, č. 3, s. 197–198.
J u r a č k o v á, S.: *Tupeská fajáns*. Slovácko 28, 1986, s. 47–62.
- 2 Jednotlivé provozy ŮLUV, včetně keramických dílen, zanikaly od začátku 90. let v souvislosti s problémy financování celého podniku. Definitivně zanikl ŮLUV v roce 1996 rozhodnutím o zrušení zákona o jeho zřízení z roku 1945. Keramické dílny Lidové tvorby v Tupesích, byly v roce 1991 prodány do soukromého vlastnictví a výroba tradiční majoliky tam během počátku 90. let zanikla.
- 3 J a n č á ř, J.: *Lidová keramika na Slovácku od počátku 20. století*. ČL 52, 1965, s. 25–33.
- 4 N á p l a v o v á, M.: *Pokračovatelé lidové keramiky v Tupesích*. Slovácko 40, 1998, s. 21–30.
- 5 H a r t l, L.: *Výroba fajánsí v Tupesích*. MK 26, 1990, č. 5, s. 24–26.
- 6 Informace uvedení v této studii vychází z terénního výzkumu provedeného během roku 2006.
- 7 Nová budova Lidové tvorby byla slavnostně otevřena 1. 6. 1975.
- 8 M i k u l a, E.: *Dějiny obce Tupesy*. Tupesy.
- 9 K o v á ř ů, V.: *Tupesy. Staletá tradice lidové hrnčiny a keramiky*. Tupesy 1990.
- 10 Celkově hodnotí současnou situaci mapa a katalog – Floriánová, O.–Kondrová, M.–Habartová, R.: *Keramická výroba ve Zlínském kraji*. Uh. Hradiště, 2006.

Mgr. Marta K o n d r o v á (n. 1979), odborná pracovníce Slováckého muzea v Uherském Hradišti. Zaměřuje se na lidový oděv a keramiku na Uherskohradištsku.

Mgr. Olga F l o r i á n o v á (n. 1965), odborná pracovníce Slováckého muzea v Uherském Hradišti. V jejím odborném zájmu je lidová architektura a lidová řemeslná výroba.

The Production of Traditional Ceramics of Tupesy at Present

A b s t r a c t

The ceramic production has a long-standing tradition in the region around the city of Uherské Hradiště. The villages which are known and documented to have had been producing ceramics in the mid 19th century include Tupesy. There are several locations here where suitable clay can be mined and there had been several potter's families. Originally, these families produced pottery, namely the black "smoked" pottery (zakuřovaná hrnčina). However, in the course of the 20th century, Tupesy had become renowned for the production of faience with striking floral decorations. The founder of this tradition was a man named Jaroslav Úředníček. The specific colors and floral patterns were the main distinguishable features for which this type of faience

has become known as “Tupesy ceramics” (tupeská keramika). The workshops of the Úředníček family were nationalized in 1948 and became a part of the Lidová výroba (“Folklore Production”) cooperative in 1953. The cooperative increased the production and in 1975, the newly built workshops functioned also as a center of apprenticeship.

After 1989, many changes occurred that influenced also the production of the traditional faience of Tupesy. The production was diminished and most of the ceramists gradually left the workshops. Many of them established their own private ceramics workshops, but most of those began producing their own designs and the production of the traditional Tupesy ceramics became minimal. Today, it is produced only by a small number of ceramists from Tupesy. Most of them are former employees of Lidová tvorba, but there are some newcomers, who were attracted to the ceramist’s craft by their interest in the faience of Tupesy.

Herstellung der traditionellen Tupesy-Keramik

Z u s a m m e n f a s s u n g

Die Herstellung der Keramik hat im Gebiet von Uherské Hradiště eine alte Tradition. Zu den Gemeinden, wo die Töpferherstellung in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts nachgewiesen ist, gehört auch Tupesy. In einigen Lokalitäten wurde hier geeignete Erde gewonnen und es waren hier einige Töpferfamilien tätig. Ursprünglich wurden rohe Töpferwaren hergestellt, insbesondere schwarze berauchte Töpferwaren. Im Verlauf des 20. Jahrhunderts wurde Tupesy durch die Herstellung von Fayence mit ausgeprägten Blumenmotiven berühmt. Diese Tradition wurde von Jaroslav Úředníček gegründet. Das spezifische Kolorit und ein ausgeprägt farbiger Blumendekor sind die Wesensmerkmale, die dieser Fayencesorte das Attribut „tupeská“ (von Tupesy) beigelegt haben. Die Bezeichnung Tupesy-Keramik ist allgemein verwendet. Die Werkstätten der Familie Úředníček wurden 1948 verstaatlicht und 1953 der Genossenschaft „Volkunstproduktion“ unterordnet. Hier wurde die Herstellung der Tupesy-Keramik noch erweitert und die 1975 neu errichteten Werkstätten dienten auch als Lehrwerkstätten.

Nach 1989 waren viele Änderungen vor sich gegangen, die einen großen Einfluss auf die Herstellung der traditionellen Tupesy-Keramik hatten. In den ursprünglichen Werkstätten wurde die Produktion nach und nach eingestellt, die meisten Keramiker waren weggegangen. Mehrere von ihnen gründeten private keramische Werkstätten, doch meistens widmeten sie sich dem eigenen Schaffen, wobei die Tupesy-Produktion aufs Minimum reduziert wurde. Der heutige Markt weist das steigende Interesse an der traditionellen Tupesy-Keramik auf. Für die Herstellung der traditionellen Waren sorgen jetzt ein paar Künstler direkt in Tupesy. Zum großen Teil handelt es sich um ehemalige Angestellte der „Volkunstproduktion“, aber es gibt auch Keramiker, die zu ihrem Handwerk durch das Interesse eben an der Tupesy-Keramik gelangten.